

Aan

Minister voor APP

nota

Voortgangsnotitie wezenuitkering en
nabestaandenuitkering (Anw)

TER INFORMATIE

Datum
12 mei 2023

Onze referentie
2023- [redacted]

Bijlage(n)
2

Aanleiding

In de nota van 31 oktober 2022 hebben wij u toegezegd om u in het voorjaar te informeren over de voortgang van alle lopende acties en onderzoeken binnen de Anw, waar de wezen- en nabestaandenuitkering onder vallen. In deze nota staat de voortgang. Die is uitgebreider opgenomen in de bijlagen vanaf blz. 3.

Kernpunten

1. De SVB heeft onderzoek gedaan naar het niet-gebruik van de wezenuitkering. Bij kinderen tot en met 15 jaar van wie de SVB uit de BRP weet dat zij wees zijn, is vrijwel geen niet-gebruik geconstateerd. Voor wezen tussen van 16 jaar tot 21 jaar zijn er geen aanwijzingen gevonden voor frequent niet-gebruik.
2. Het onderzoek naar kostenbehoefte wezen door het Nibud wordt voor de zomer afgerond. Het vervolg op de uitkomsten van het onderzoek wordt in samenhang met de uitkomsten van het rapport commissie sociaal minimum bekeken.
3. Er zijn halfwezen die geen aanspraak maken op de wezenuitkering, maar hun feitelijke situatie is hetzelfde als wezen. Deze halfwezen krijgen geen wezenuitkering omdat er sprake is van een overlevende ouder die het kind heeft erkend, maar niet meer in beeld is in het leven van het kind. Omdat de feitelijke situatie voor deze groep halfwezen hetzelfde is als wezen ziet SZW als oplossing dat deze doelgroep toch in aanmerking kan komen voor de wezenuitkering. Dit zal verder uitgewerkt worden in 2023. Daarna kan het traject van wetwijziging ingezet worden in 2024 om de wezenuitkering uit te breiden voor deze specifieke doelgroep.
4. In de nota van 23 mei 2022 werd het knelpunt genoemd dat de wezenuitkering fiscaal doorwerkt op het huishoudinkomen en de pleegvergoeding niet. De pleegvergoeding is belastingvrij. Als reactie hierop gaf u als suggestie om van de wezenuitkering een wezenvergoeding te maken. Op dit idee hebben wij voortgebouwd; en uiteindelijk kwamen wij op een ander idee. Om de regeling te vereenvoudigen voor wezen en hun voogden willen wij onderzoeken of de doelgroep van de wezenuitkering in aanmerking kan komen voor de pleegvergoeding. Dit is een gedachtelijk die met VWS nog moet worden uitgelopen.
5. U heeft toegezegd dat u de Kamer informeert over de voortgang van de wezenuitkering voor de zomer van 2023. In juni ontvangt u de concept-Kamerbrief.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie	Informatie	Datum 12 mei 2023	Onze referentie 2023- [REDACTED]
1	Voortgang wezenuitkering	Ter informatie			
2	Voortgang nabestaandenuitkering	Ter informatie			

Bijlage 1 Voortgang wezenuitkering

Datum
12 mei 2023

Onze referentie
2023-

	Actie	Verantwoordelijke organisaties	planning
1	Niet-gebruik wezenuitkering: verkennen haalbaarheid vervolgacties en dienstverlening verbeteren	SVB	Zomer 2023
2	SZW informeren over verbeteringen van de informatievoorziening rondom het doel en de gevolgen van de wezenuitkering.	SVB	Juni 2023
3	Tekst nabestaandenuitkering en wezenuitkering publiceren op kwikstart	SVB/SV/ Kwikstart	Zomer 2023
4	Oplevering onderzoeksrapport Nibud kostenbehoefte wezen	SV/Nibud	Voor zomer 2023
5	Vergelijken rapport Nibud wezen met uitkomsten rapport sociaal minimum	SV/ASEA	Voor zomer 2023
6	Afbakening doelgroep verkennen van juridische mogelijkheden	SV/WBJA	2023
7	Vereenvoudiging wezenuitkering	SV/FEZ	2024
8	Bijeenkomst over documentaire "Niemand nummer 1" in SZW te vertonen	SV	2023

De bovengenoemde acties worden hieronder toegelicht.

1. Onderzoek naar mogelijk niet-gebruik wezenuitkering

De SVB heeft in de periode 1-1-2018 tot en met 19-11-2022 intern onderzoek gedaan naar het niet-gebruik van de wezenuitkering. In dit onderzoek is gekeken naar het aantal bevorderingsbrieven dat de SVB verstuurt, hoeveel aanvragen voor de wezenuitkering zijn gedaan en aan hoeveel personen een wezenuitkering is toegekend. Bij de bevorderde personen die géén aanvraag deden, is met steekproefonderzoek gekeken of sprake is van niet-gebruik. Uit het onderzoek komt op hoofdlijnen het volgende naar voren:

1. Bij kinderen tot en met 15 jaar van wie de SVB uit de BRP weet dat zij wees zijn, is vrijwel geen niet-gebruik geconstateerd.
2. Voor wezen tussen van 16 jaar tot 21 jaar gelden aanvullende voorwaarden (zoals het volgen van bepaald onderwijs en/of het zorgen voor een andere wees). Bij deze groep is het voor de SVB lastiger om niet-gebruik vast te stellen, maar er zijn geen aanwijzingen gevonden voor frequent niet-gebruik. Een deel zal terecht geen aanvraag doen, omdat zij niet voldoet aan alle voorwaarden.

3. Bij kinderen en jongvolwassenen tot 21 jaar van wie de SVB uit de BRP weet dat één ouder overleden is en de ouder-kindrelatie bekend is in het SVB systeem, maar waarbij de andere ouder geen ouder-kindrelatie bekend is in het SVB systeem, is het niet-gebruik eveneens lastiger vast te stellen. Deze groep ontvangt wel een brief van de SVB dat ze mogelijk recht heeft op een wezenuitkering. Bij deze groep zal een niet-kwantificeerbaar, maar naar verwachting groot deel, terecht geen aanvraag doen, omdat zij niet voldoet aan de eisen voor de wezenuitkering.

Datum
12 mei 2023

Onze referentie
2023-XXXXXXXXXX

De SVB heeft een aantal vervolgacties geformuleerd om het niet-gebruik verder tegen te gaan en de dienstverlening aan wezen te verbeteren:

- a. De SVB wil verkennen of het haalbaar is om bij DUO vaker dan nu (eenmaal per jaar) een check te doen, om te zien welke wezen van 16 tot 21 jaar onderwijs volgen waarmee zij naar verwachting voldoen aan de voorwaarden van de wezenuitkering. Dan kan de SVB de wezen die geen aanvraag hebben gedaan, gericht nogmaals attenderen op de wezenuitkering en daarmee niet-gebruik tegengaan.
Mogelijk zou de SVB deze data ook kunnen gebruiken om te voorkomen dat een wezenuitkering ten onrechte wordt uitbetaald, nadat de wees diens studie heeft beëindigd. De SVB kan daarmee voorkomen dat wezen grote bedragen moeten terugbetalen. Vooral voor jongvolwassen wezen die na hun 18e alles zelf moeten regelen, kan dit een risico zijn.
- b. De SVB zal verkennen of, en zo ja, op welke termijn zij een kwalitatief vervolgonderzoek kan doen om dieper in te zoomen op de groep van wie uit de BRP bekend is dat één ouder overleden is (bovengenoemd onder categorie 3). Dit, om meer zicht te krijgen op de redenen voor het niet-aanvragen bij deze groep.
- c. De bevorderingsbrief en de aanmeldformulieren wil de SVB qua toonzetting en informatie beter afstemmen op (potentiële) wezen, zodat zij zich meer aangesproken voelen.
- d. De SVB gaat onderzoeken of het mogelijk is om de aanvraag voor een wezenuitkering in de toekomst niet alleen telefonisch maar ook digitaal te starten. Dit zou voor met name oudere wezen laagdrempeliger kunnen zijn dan telefonisch contact. Op de langere termijn zou een online aanvraagproces aan de orde kunnen zijn.
- e. De SVB is voornemens te verkennen of gemeenten kunnen bijdragen aan het verder terugdringen van het niet-gebruik. Wellicht is het mogelijk dat gemeenten (mogelijke) wezen in een vroeg stadium op de wezenuitkering attenderen.

2. Informatievoorziening

De SVB zal in juni SZW informeren over de verbeteringen van de informatievoorziening rondom het doel en de gevolgen van de wezenuitkering. Met het oog op informatievoorziening kan de site en app van Kwikstart gebruikt worden. Hierop is informatie te vinden over allerlei regelzaken die gerelateerd zijn aan onder meer wonen, werk, geldzaken. De jongere kan hierbij zoeken op gemeente en zien bij welke instantie hij/zij terecht kan. Voor de Anw zou vanuit SZW algemene informatie geplaatst kunnen worden over de wezenuitkering en nabestaandenuitkering, met daarbij een doorverwijzing naar de SVB. Op dit moment wordt met de SVB een tekst afgestemd die op Kwikstart kan worden geplaatst.

Datum
12 mei 2023

Onze referentie
2023 [REDACTED]

We hebben gesproken met de onderwijsraden om te vragen welke informatie voor scholen belangrijk is ter ondersteuning van de doelgroep wezen. De raden geven aan dat scholen een doorverwijsfunctie hebben als zij leerlingen niet verder kunnen ondersteunen. Dit gebeurt al in de praktijk omdat de school kijkt naar de hulpbehoefte van de leerling ongeacht de achterliggende problematiek. In het onderwijs is hier nu meer aandacht voor, omdat de coronacrisis helaas duidelijk heeft gemaakt hoe belangrijk de school is voor veel leerlingen die zich in een kwetsbare en/of onveilige situatie bevinden. Tot slot hebben wij in het Gemeentenieuws¹ informatie verstrekt aan gemeenten over de wezenuitkering. Het bericht ging over de gevolgen van de wezenuitkering voor de bijstand en toeslagen.

4. Onderzoek Nibud kostenbehoefte wezen

We hebben een onderzoek uitgezet bij het Nibud. Doel van dit onderzoek is om beter in kaart te brengen welke kosten en inkomsten wezen per leeftijdscategorie hebben. Het Nibud werkt in de commissie bestaansminimum samen met het SCP en het CBS om te komen tot een landelijke definitie van de armoedegrens. De informatie hiervan wordt meegenomen in ons rapport. We verwachten het rapport voor de zomer. Daarna vergelijken we de uitkomsten met het rapport sociaal minimum. Wat we gaan doen met de uitkomsten van het onderzoek bekijken we in samenhang met de uitkomsten van het rapport commissie sociaal minimum. Hierna kunnen we beslissen om de wezenuitkering mee te laten lopen in het vervolgtraject van het rapport sociaal minimum of een eigenstandig traject opzetten.

6. Afbakening doelgroep verkennen

Uit het onderzoek doeltreffendheid van de wezenuitkering hebben SVB medewerkers bij de onderzoekers aangegeven dat ze vaker gebeld worden door halfwezen wiens vader (bijna) hun hele leven uit beeld is met de vraag of zij recht hebben op een wezenuitkering. Dit is niet mogelijk omdat in deze gevallen de vader het kind heeft erkend, waardoor er geen recht is op de wezenuitkering. Het probleem is dat de feitelijke situatie waarin deze halfwezen in verkeren niet verschilt van wezen. Daarom ziet SZW als oplossing dat deze doelgroep toch in aanmerking kan komen voor de wezenuitkering. SZW is met de SVB tot een aantal denkrichtingen gekomen, waaronder een aanvullend hard criterium: ten minste vijf jaar voorafgaand aan het overlijden van de juridische ouder geen contact met de andere ouder om in aanmerking te komen voor de wezenuitkering.

¹ [Gemeentenieuws van SZW 2022-6 | Actueel | Rijksoverheid.nl](#)

Dit sluit aan bij een criterium in het burgerlijk wetboek, waaruit blijkt dat een persoon na vijf jaar van vermissing overleden mag worden verklaard. Om aan te tonen dat er geen contact is met de overlevende ouder kunnen verschillende bewijsstukken ingeleverd worden. Wellicht kan de SVB bezien welke bewijsstukken voor deze doelgroep van toepassing zijn die DUO² gebruikt bij het vaststellen dat een student geen contact heeft met zijn ouders voor extra studiefinanciering.

De uitwerking inclusief budgettaire gevolgen vindt plaats in 2023. Daarna kan het traject van wetwijziging ingezet worden in 2024 om de wezenuitkering uit te breiden voor deze specifieke doelgroep.

Datum
12 mei 2023

Onze referentie
2023- [REDACTED]

7. Van de wezenuitkering een wezenvergoeding te maken (op uw suggestie)

In de nota van 29-09-2022 werd het knelpunt genoemd dat de wezenuitkering fiscaal doorwerkt op het huishoudinkomen en de pleegvergoeding niet. Op 10 oktober jl. gaf u als suggestie om van de wezenuitkering een wezenvergoeding te maken.

SV heeft een eerste verkennende gesprek met DG Fiscale Zaken gehouden over de mogelijkheden een vergoeding te ontwerpen die fiscaal niet doorwerkt op het huishoudinkomen. Daarnaast kwam het idee om de regeling te vereenvoudigen voor wezen en hun voogden.

Het blijkt dat pleegjongeren sinds 1 juli 2018 recht hebben op pleegzorg tot 21 jaar (tenzij ze dit zelf niet willen). Hun voogden krijgen pleegvergoeding. Wij willen onderzoeken of de doelgroep van de wezenuitkering in aanmerking kan komen voor de pleegvergoeding. Dit is een gedachtelijn die met VWS nog moet worden doorlopen.

Een aantal voordelen van de pleegvergoeding ten opzichte van de wezenuitkering zijn:

- De pleegvergoeding is belastingvrij en hiermee wordt onwenselijke financiële doorwerking op andere regelingen voorkomen.
- De pleegvergoeding heeft geen criterium zoals de startkwalificatie in de wezenuitkering.
- Wellicht dat de doelgroep halfwezen die nu geen recht heeft op een wezenuitkering zoals genoemd onder punt 4, ook in aanmerking kan komen voor de pleegvergoeding.

8. Uw verzoek om de documentaire "Niemand nummer 1" bij SZW te vertonen

De documentairemakers en stichting Weeswijzer zijn gemaild over uw verzoek om de documentaire 'Niemand nummer 1' in SZW te vertonen en daarna in gesprek te gaan met enkele jongvolwassen wezen over de dilemma's. Momenteel zijn wij nog in gesprek over de vorm van de bijeenkomst. U zult hierover separaat een nota ontvangen.

² [verzoek-inkomen-ouders-buiten-beschouwing-laten.pdf \(duo.nl\)](#)

Datum
12 mei 2023

Onze referentie
2023-XXXXXXXXXX

Bijlage 2 Voortgang nabestaandenuitkering

	Actie	Verantwoordelijke organisaties	planning
1	SZW informeren over verbeteringen van de informatievoorziening en dienstverlening van de SVB rondom de Anw-gerechtigde	SVB	Juni 2023
2	Werken met voorbeeldcasussen om inzicht te krijgen in de verrekeningssystematiek	SV/SVB	2023
3	Antwoorden op vragen vanuit casussen over financiële zaken/gevolgen na verlies van een partner.	ASEA	Voor zomer 2023
4	Verkennen WAU trajecten	BZK/SV/SVB/BD	2023
5	Communicatie met scholen	geen verdere actie	

De bovengenoemde acties worden hieronder toegelicht.

1. Burgerreis Anw

Ten behoeve van de vereenvoudigingagenda is o.a. een burgerreis Anw uitgevoerd. Doelstelling van het onderzoek was inzicht krijgen in wat een Anw-gerechtigde meemaakt en welke stappen moeten worden doorlopen. In het rapport³ worden aanbevelingen gedaan voor de communicatie en dienstverlening van de SVB. De SVB neemt dit mee in hun verkenning om hun dienstverlening te verbeteren. Het gaat hier o.a. om:

- Het beleidsdoel van de Anw, inkomensondersteuning op het niveau van een minimumuitkering bij een terugval in huishoudinkomen, wordt niet altijd zo herkend. Anw-gerechtigden zien de Anw als een faciliteit die ze ruimte geeft om voor hun kinderen te zorgen en te rouwen.
- Zzp'ers hebben vanwege de wisselende inkomsten een extra informatiebehoefte om de gevolgen voor hun Anw-uitkering te kunnen overzien.
- Er is behoefte aan helderheid over het bruto-netto terugbetalingssysteem.

Het punt ten aanzien van het bruto-netto terugbetalingssysteem is bekend bij SZW. Samen met Financiën en de uitvoering worden mogelijke oplossingsrichtingen verkend. Afhankelijk van de uitkomsten wordt bezien wat dit voor de SVB en de dienstverlening aan Anw-gerechtigden betekent.

Daarnaast ervaren Anw-gerechtigden financiële onzekerheid. De verrekeningssystematiek wordt als een black box ervaren. SZW wil graag samen met de SVB bekijken hoe nabestaanden beter en inzichtelijker geïnformeerd kunnen worden over de gevolgen van hun keuze, bijvoorbeeld door middel van voorbeeldcasussen. Zo kunnen nabestaanden beter inzicht krijgen in de gevolgen van meer of minder gaan werken en de doorwerking daarvan in andere regelingen, zoals de kinderopvangtoeslag.

³ [Algemene nabestaandenwet, het beeld vanuit de burger | Rapport | Kennisplatform Werk en Inkomen](#)

2. *SZW begrotingsbehandeling casussen Anw*
Tijdens de begrotingsbehandeling heeft u casussen voorgelegd gekregen over financiële zaken/gevolgen na verlies van een partner. Deze worden voor de zomer beantwoord.

Datum
12 mei 2023

Onze referentie
2023- [REDACTED]

3. *Symposium Anw*
Op 14 december 2022 vond het mini-symposium 'Ik ben nabestaande, wat nu?' plaats, georganiseerd door De Klanten Advies Raad Sociale verzekeringsbank (KAR SVB), de SVB en Landelijke Cliëntenraad (LCR). De NO Reinier van Zutphen, DG SZI Carsten Herstel en nabestaanden waren ook aanwezig. Dit naar aanleiding van de twee rapporten van Motivaction⁴ (in opdracht van SVB) en de Afdeling Buitengewone Zaken (in opdracht van SZW) over hoe het nabestaanden vergaat met financiën en de verhouding tussen werk en Anw. U kunt het symposium terugkijken of luisteren op <https://youtu.be/bvxS-Nw2clM>

Algemene conclusie is dat nabestaande verlangen naar meer maatwerk. De grootste behoefte van nabestaanden bleek een verbeterde en eenduidige informatievoorziening vanuit één overheid. DG SZI heeft aangegeven dat SZW bezig is met het in kaart brengen hoe het sociale zekerheidsstelsel vereenvoudigd kan worden en het toeslagenstelsel wordt afgeschaft. Dit zal veel tijd kosten om het systeem te wijzigen. De eerste stap is gezet in het programma Mens centraal (van BZK) met de checklist: [Overlijden: wat moet ik regelen? | Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/overlijden/wat-moet-ik-regelen) 150 gemeenten en de BD gebruiken de site in hun communicatie naar nabestaanden. De SVB neemt dit mee in hun verkenning om hun dienstverlening te verbeteren. Door het symposium is er meer verbinding ontstaan tussen organisaties. De nabestaandendesks van SVB, CAK en BD plannen een werkbezoek bij het CAK.

4. *WAU trajecten*
Naar aanleiding van het symposium Anw hebben medewerkers van WaU contact gezocht met de SVB en SZW voor deelname aan pilots over:

- de personal organizer tool. De SVB is benaderd en de BD heeft zijn medewerking toegezegd. Het gaat om een personal organizer dat gericht is op het geven aan de burger van één digitaal overzicht (informatietool) waarin staat wat men moet regelen bij overlijden van een naaste en waarin zij het verloop van het proces kunnen volgen. SZW vindt het spijtig dat de SVB terughoudend is. U wordt over het vervolg nader geïnformeerd.
- gegevensdeling binnen de levensgebeurtenis Overlijden. Nabestaanden verwachten dat organisaties die vanuit de basisadministratie geïnformeerd worden over overlijden met elkaar in contact staan en onderling benodigde informatie uitwisselen ten behoeve van een soepele afhandeling van aanvragen. U wordt over het vervolg nader geïnformeerd.

⁴ [Onderzoeksrapportage Motivaction \(b-cdn.net\)](https://www.b-cdn.net/onderzoeksrapportage-motivaction)

5. *Communicatie met scholen*

Vanuit een aantal stichtingen (die weduwen met jonge kinderen ondersteunen door lotgenotencontact) kwam het verzoek voor een praatplaat in het onderwijs, die docenten als leidraad kunnen gebruiken in gesprekken met weduwen/weduwnaars wiens kinderen nog op school zitten. Hun insteek is dat dood en rouw bij het leven horen en deze gedachtegang en empathie ontbreekt in de communicatie. Geconcludeerd werd dat de dood en rouw toch nog onderwerpen blijken waar een taboe op rust.

Hierover is input opgehaald bij de onderwijsraden. Het doel van de informatievoorziening van de onderwijsraden komt niet overeen met het doel van de stichtingen.

Wel heeft SIRE⁵ vorig jaar reclame gevoerd om over de dood te praten. De stichtingen vonden de informatie waardevol en gaan bekijken hoe ze hun eigen doelgroep kunnen helpen om gesprekken met scholen te voeren. Er is geen verdere actie nodig van SZW.

Datum

12 mei 2023

Onze referentie

2023-

⁵ [2022 - De dood. Praat erover, niet eroverheen - Sire](#)